

Panamà: Bush ja és un dur

Les proeses de Rambo

La comunitat internacional critica la intervenció nord-americana a Panamà, el general Noriega busca asil polític mentre es refugia a la delegació diplomàtica del Vaticà i als Estats Units renaixen les síndromes del Líban i Vietnam.

El president nord-americà, George Bush, ha recuperat la tradició intervencionista en intentar posar fi al molest règim panameny del general Manuel Antonio Noriega. Malgrat l'optimisme dels mitjans informatius nord-americans i del mateix Bush, la invasió de Panamà ha estat un fracàs total; no solament no ha aconseguit l'objectiu principal de l'operació, capturar Noriega per jutjar-lo als Estats Units per narcotràfic, sinó que s'ha trobat que les Forces de Defensa de Panamà han resistit més del que s'esperava, s'han produït centenars de víctimes civils, entre les quals un fotògraf espanyol, i la comunitat internacional ha criticat, amb la lògica excepció de la britànica Margaret Thatcher, aquesta política de força que recorda les proeses de Rambo.

Com en altres intervencions, els nord-americans han subestimat les forces del contrari, creient que es tractaria d'un passeig triomfal, amb un botí —Noriega— que es podria mostrar al món poques hores després. Però Panamà és més gran que l'illa de Grenada, i de Trípoli i Bengazi només n'hi ha a la Mediterrània. El fracàs ressuscita les síndromes del Líban i Vietnam. Del torturat país del Pròxim Orient, els nord-americans sortiren corrents quan fou destruït el seu quarter general amb un camió bomba, que causà la mort d'almenys 250 marines. El Líban no admet més protagonistes, com també ho comprengué França, objecte d'un altre atemptat. Vietnam, no cal recordar-ho perquè encara hi ha les ferides obertes en la societat nord-americana, és un exemple d'on pot arribar la miopia política, des de Kennedy fins a Nixon, passant per Johnson. Panamà, però, és l'operació militar nord-americana més

important des de Vietnam. Els 26.000 homes que Washington ha enviat al país del canal (dades en el tancament d'aquesta edició) ultrapassen, comparativament, la xifra de soldats que hi havia en el moment més àlgid de la intervenció nord-americana a Vietnam.

La invasió culmina dos anys de greus tensions en les relacions entre els dos països. Tot començà quan el general Noriega forçà la destitució del Parlament del president Erick Arturo Delvalle, el febrer de 1988. Delvalle havia comès l'error de destituir un dia abans Noriega com a cap de les Forces de Defensa de Panamà (FDP), creient que no tenia suport entre els militars i alguns sectors de la burgesia nacional. Noriega designà president Manuel Solís Palma, mentre Delvalle s'amagava en una base nord-americana de la Zona del Canal, declarant que ell era el president constitucional. Le pressions econòmiques i diplomàtiques nord-americanes decretades per Ronald Reagan i les protestes de l'opositora Croada Civilista no aconseguiren afeblir el poder de Noriega. Amb habilitat, i recuperant el vell discurs antiimperialista i les formes populistes tan utilitzades per Omar Torrijos, Noriega sortejà l'intent de colp d'estat del coronel Leónidas Macías i l'ofensiva opositora. Les eleccions de maig d'aquest any, pactades entre el general i l'oposició, les va guanyar aquesta clara majoria. Noriega, com s'intuïa, no admeté la victòria de l'Aliança Democràtica d'Oposició Civilista (ADOC), confirmada pels observadors internacionals i la mateixa església, i anul·là els comicis. Amb aquest gest, Noriega havia aconseguit més que un any de pressió nord-americana: quedar totalment aïllat, amb l'únic suport del cubà Fidel Castro o el nicaragüenc Daniel Ortega. A ningú estranyà,

doncs, que a la cerimònia d'investidura del president Francisco Rodríguez, un home de palla de Noriega, no assistís cap representant americà ni europeu, amb les òbvies excepcions de Cuba i Nicaragua.

Noriega, desacreditat internacionalment i amb dificultats per a controlar el descontentament militar i de les burgesies financeres i exportadores afectades per l'aïllament, féu de l'enfrontament amb Estats Units una arma. Fa dues setmanes, es féu nomenar cap de govern i declarà l'estat de guerra, preludi per a alguns de la caiguda del general. D'altres, i sobretot després de la mort d'un soldat nord-americà en un confús incident, vaticinaren una invasió.

EL TRACTAT TORRIJOS-CARTER

Aquesta intervenció nord-americana torna a actualitzar el tractat Torrijos-Carter, signat fa dotze anys després de laborioses negociacions. L'interrogant és si Washington permetrà l'aplicació integral de l'acord, que preveu la devolució a Panamà de la sobirania de la Zona del Canal, el 31 de desembre de 1999. Malgrat que algunes clàusules del text beneficien els Estats Units —com la possibilitat d'intervenir si es posa en perill la navegació pel Canal—, l'acord fou considerat una victòria de la diplomàcia del carismàtic Torrijos. De moment, s'han respectat els terminis de l'acord, que afectaven principalment l'administració del canal. Bush ha repetit que Panamà recuperarà la zona del Canal la data prevista, una promesa que només es podrà comprovar poques hores abans d'acabar el segle. És bastant clar que Washington respectarà l'acord solament en el cas que el govern panameny del moment demostrï total lleialtat al poderós veí del nord.

Manuel Antonio Noriega i George Bush.

L'existència d'un altre Torrijos o Noriega complicaria la devolució perquè Bush, o el president que mani l'any 1999, encara creu que la doctrina Monroe no ha perdut vigència. És per això que les tropes ocupants s'afanyaren a invertir com a president Guillermo Endara, vencedor de les eleccions de maig. Endara encapçalà la candidatura presidencial de l'ADOC, i obtingué el 60% dels vots, segons estimacions de l'església. Endara, però, no fou reconegut per cap altre govern que el nord-americà, demostrant el rebuig dels aliats de Washington a la intervenció. A més, Endara ha perdut, prestant-se al joc dels invasors, la legitimitat que gaudia des del

maig, quan els seus companys de formació foren colpejats per elements pagats per Noriega. D'exemples de polítics que entraren amb les tropes d'ocupació n'està ple, però la majoria d'ells foren rebutjats pel poble. Babrak Karmal es convertí en un cadàver polític quan entrà a Kabul amb les tropes soviètiques.

L'altre interrogant que no s'ha resolt encara i que torna a ser actualitat és perquè Noriega passà d'aliat a enemic dels Estats Units. És més que sabut que el general treballà per a la intel·ligència nord-americana (CIA) durant alguns anys, en els quals pogué desenvolupar la seva xarxa de narcotràfic, amb con-

nexions amb el càrtel de Medellín. De sobte, Noriega passà a la categoria de maleït, amb totes les lacres possibles per a Washington: narcotraficant, aliat de Cuba i els sandinistes, corrupte, investigador de la mort de Torrijos a Spadafora i, a més, com deia una revista nordamericana, «fill il·legítim» que nasqué en una família pobre. Pocs personatges incòmodes per a la diplomàcia nord-americana han estat tan atacats personalment com Noriega, a qui ha estat molt difícil defensar perquè ha demostrat que alguns càrrecs eren ben certs, com corrupte, sinistre i ambicions de poder.

Antoni Castel